

ЗАДАЦИ ВИСОКОГ ШКОЛСТВА НА ХУМАНИЗАЦИЈИ ОДНОСА ПОЛОВА

Савезна конференција ССРНЈ — Савет за планирање породице Југославије, Заједница југословенских универзитета, Савез удружења универзитетских наставника Југославије, Савез заједница виших школа Југославије, Савез социјалистичке омладине Југославије, Савез педагошких друштава Југославије и Стална конференција установа за проучавање школских и просветних питања организовали су заједно Саветовање на тему *Задачи високог школства на хуманизацији односа полова*, које је одржано у Сплиту 18, 19. и 20. децембра 1975. године.

Саветовање је садржински припремано разрадом следећих пет тематских подручја: 1) „Марксистички приступ хуманизацији односа полова” са 5 реферата, 2) „Досадашња искуства у раду на хуманизацији односа полова на вишим и високим школама и факултетима”, са 13 реферата, 3) „Стручне и друштвене програмске основе хуманизације односа полова и метод рада на вишим и високим школама и факултетима” са 14 реферата, 4) „Оспособљавање студената на наставничким школама и факултетима за делатност на хуманизацији односа полова” са 13 реферата и 5) „Оспособљавање наставника виших и високих школа и факултета за делатност на хуманизацији односа полова” са 5 реферата. За саветовање је припремљено укупно 50 реферата.

У раду саветовања учествовало је 120 представника организација и установа.

Учеснике саветовања, пожелевши им успешан рад поздравили су Марин Цетинић, потпредседник Савезне конференције ССРНЈ и проф. др Срђан Врцан, представник сплитског свеучилишта.

Уводно излагање поднела је Невенка Петрић, председник припремног одбора саветовања.

Изалагања по тематским подручјима поднели су: за друго тематско подручје примаријус др Марјан Кошичек, за треће тематско подручје проф. др Војислав Бакић, за четврто тематско подручје Миро Лужник и за пето тематско подручје проф. др Петар Мандић. (Проф. др Вуко Павићевић, координатор првог тематског подручја услед спречености није присуствовао саветовању).

У оквиру рада саветовања отворена је тематска изложба и организован је округли сто који је разматрао постдипломско усавршавање наставног кадра из области хуманизације односа полова.

Резултати рада саветовања изражени су у завршном документу, који у целини доносимо.

I

У припремању саветовања на тему „Задачи високог школовања на хуманизацији односа између полова“ пошло се од програма СКЈ, одлука Десетог конгреса СКЈ, Устава СФРЈ и устава република и покрајина, од основних праваца политичке активности Социјалистичког савеза и Савезне конференције ССРНЈ у наредном периоду, у којима је посебно наглашена и потреба даљег интензивирања васпитно-образовне делатности, развијања самоуправних односа у васпитно-образовној и у осталим областима друштвеног живота.

У припремама овог саветовања пошло се од искуства и резултата у досадашњим активностима на хуманизацији односа између полова и од захтева изнесених на више значајних југословенских скупова, одржаних последњих година (Загреб 1972, Љубљана 1973, Београд 1973, Блед 1974). На овим скуповима посебно је наглашено да се социјалистички морал и хуманистички принципи морају афирмисати и на подручју односа између полова, с обзиром на то да то има знатног утицаја како на живот појединца, тако и за целу заједницу.

Посебан значај и сврха овог саветовања јесте да допринесе усмеравању свих друштвених чинилаца у том смислу да се садржај васпитања и образовања заснива на марксистичком учењу; да допринесе остваривању позиције студента као субјекта васпитно-образовног процеса и превазилажењу патерналистичког односа у пракси, у контексту реформе целокупног васпитнообразовног система. Учесници саветовања се такође, залажу да се у наставне програме на свим вишим и високим школама и на факултетима укључив више и високе војне школе, унесу васпитно образовни садржаји о основама положаја радног човека у раду и овладавању средствима за рад и условима и резултатима рада, о односима створеним у процесу рада у нашем самоуправном социјалистичком друштву из којег произилази укидање дискриминације човека од човека, и на основу тога равноправан и хуман однос и између мушкарца и жене, сматрајући ту активност саставним делом целокупног васпитно-образовног процеса и реформе високог школовања, а хуманизацију односа између полова интегралним делом хуманизованог рада и друштвених односа.

Пошто до сада није обављено шире истраживање о томе колико је материја из области хуманизације односа између полова нашла места у наставним програмима и плановима виших и високих школа и факултета и виших и високих војних школа потребно је развијати научноистраживачки рад и у овој области у оквиру постојећих научноистраживачких пројеката, али и посебних.

II

Учесници саветовања су утврдити да у наставне планове и програме свих виших и високих школа и факултета и виших и високих војних школа треба из области хуманизације односа између полова укључити:

1. Садржаје који ће омогућити студентској омладини да прихвати равноправност односа између мушкарца и жене и што већу хуманизацију тих односа као начин живота, као саставни део понашања човека, како би се студенти истовремено припремали и за струку, односно за учешће у удруженом раду и за живот у заједници, ван радног места, за однос међу људима у породици, у месној заједници, у друштву, који су такође саставни део самоуправних социјалистичких односа. Млади су стваралачки чинилац тих односа, што стално треба имати у виду. Споменути садржаји треба да уђу у наставни програм предмета који се предаје на свим вишим и високим школама и факултетима, нпр. основи марксистичке филозофије, односно социологије или основи науке о друштву.

У наставне планове и програме виших и високих школа и факултета без обзира на њихову усмереност треба унети основне ставове из марксистичке филозофије и етике, и марксистичке социологије о историјским узроцима отуђености мушкарца и жене; класне и социјално-економске узроке ове отуђености, утицај продукционих односа на организацију друштва и породице, утицај филозофије, идеологије, религије, права, обичаја и морала у класном друштву на одржавање подређеног положаја жене; савремене граванске теорије о биолошкој подели улоге између мушкарца и жене и марксистичку анализу и критику ових теорија.

2. Садржај за оспособљавање будућих васпитача у дечјим установама и будућег наставног и васпитног особља у основним и средњим школама, како би с децом и омладином у тим васпитно-образовним установама обрађивали тематику односа између полова и васпитавали их у смислу што здрављих и напреднијих међуљудских односа. Будући наставни кадар треба оспособити да помогне младим људима да успешно решавају разне проблеме међуљудских односа, било да се јављају између саме деце и омладине различитог пола, било између њих и њихових родитеља, њих и васпитача.

Будући наставни кадар треба да стекне не само одређено стручно знање из те области, него и да усвоји што успешнији начин обрађивања те материје с децом и омладином. Како је то образовање потребно целокупном наставном кадру, без обзира на ужу струку, то је логично да ови садржаји уђу у наставни програм појединих предмета заједничких студија — у педагогију, психологију, биологију и дидактику. Наставни кадар треба да се оспособи и за успешан рад с родитељима деце предшколског узраста и деце у основним и средњим школама.

3. Садржаје који ће интердисциплинираним приступом у оквиру редовног школовања оспособити будуће стручњаке оних струка у којима стручњак нужно долази у додир с проблемима човека у међуљудским односима, како би могли да помогну појединцима у решавању тих проблема у области односа између полова.

Потребно је да лекар, на пример, стекне одређено знање из физиологије, патологије, психологије и психопатологије људске полности, те из планирања породице, али и из педагогије, етике, демографије и сл. И виши медицински кадар, у првом реду патронажне сестре, треба да стекну знање о односима између полова, с обзиром на задатке, с којима се сусрећу у професионалној пракси.

Психолог, на пример, треба да познаје детаљно психологију и психопатологију односа између полова уопште, а нарочито брака и породице, те васпитања деце и омладине.

Правник, на пример, треба да има стручно знање из области психологије, психопатологије, социологије и социјалне патологије брака и породице, затим педагогије, демографије, медицине и других.

У образовању социјалних радника потребно је у наставне планове и програме унети допуне у психологији и социологији људске полности односно у социјалну патологију брака и породице, патологију понашања младих људи, њених узрока, те начина спречавања и уклањања, и садржаје из подручја хуманизације односа између полова.

Свим будућим наставницима потребно је више знања из педагогије, етике, биологије и психологије.

Осим поменутих професија потребно је одређено стручно знање из области односа полова и неким другим стручњацима: у економски студиј ипр., треба укључити, поред садржаја из демографије, популационих питања и планирања породице, социјалне и друге аспекте. На филолошким факултетима, посебно у изучавању књижевности потребно је укључити садржаје из области хуманизације односа полова, како би се постигло комплексније гледање на овај сложени међуљудски однос, старину се при томе за марксистичко тумачење и анализу одговарајућих текстова и садржаја.

За успешан рад у својој струци сваки педагог би требало да добро упозна законитости психо-сексуалног развоја детета, све утицаје околине који делују на тај развој, те начин појачавања позитивних и уклањање негативних утицаја; затим етички, медицински, демографски и друге аспекте ове тематике.

У програмирању делатности на хуманизацији односа између полова, требало би обухватити битне проблеме друштвеног етичког, емотивног, биолошког, породичног и брачног односа полова. При томе, би требало обухватити теме као нпр., облици и правци хуманизације односа између полова у нашој историјској епохи, у социјалистичком и посебно у нашем самоуправном друштву; нову историјску позицију човека у друштву, ослобођење човека и рада, самоуправна права, друштвену поделу рада између мушкарца и жене, подруштвљење породичних функција, промене у породичним односима, демократизацију и хуманизацију породичних односа, стварање новог система вредности заснованог на равноправности, другарству, поштовању и љубави; структуру људске полности, друштвени утицај на узајамни однос жене и мушкарца, осећајни мотиви понашања у односу између полова, припрему младих за одговорно родитељство и остваривање уставног права човека за слободно одлучивање о рабању деце, право детета да буде рођено, жељено изграђивање здраве и напредне породице, социјална зрелост за брак, суштина брачне везе и стварање успешног брака.

Све ове видове стварања нових људских односа треба ослањати на друштвену активност и мушкарца и жене која једино може стварати повољније услове и за виши степен слободе и хуманизма, како у погледу односа између полова тако и у погледу односа између родитеља и деце.

При остваривању програмске основе хуманизације односа између полова у методском конципирању ове делатности потребно је:

- ослањати се на искуства из наше праксе на овом подручју;
- користити се и иностраним искуствима с критичким приступом;
- размотрити наше и стране библиографије, како би се наша литература за младе и за наставни кадар;
- размотрити израду нових наставних средстава, филмова, дија-филмова, филмотеке, слајдова, специјализоване тематске библиографије и др.;
- стимулисати издавање одговарајућих приручника за наставно особље;
- припремити серије предавања за радио и телевизију о хуманизацији односа између полова.

Проблематику односа између полова треба обрађивати и у ваншколским активностима. Носилац ове активности треба да буде Савез социјалистичке омладине. Заједно са универзитетским органима, интересним заједницама и другим чиниоцима, Савез социјалистичке омладине ће развијати потребне облике делатности — дебатне клубове, школе за живот, саветовалишта.

III

Оспособљавање постојећег наставног кадра за рад на хуманизацији односа између полова, обавеза је наставника и васпитача свих образовно-наставних установа, и саставни је део њиховог сталног стручног усавршавања. Да би настава на вишим и високим школама и факултетима и војним школама обухватила и садржај који је наведен у другој глави овог документа, потребно је да се наставни кадар на тим школама стручно оспособи за тај рад. Потребно је да овај кадар што боље овлада марксистичком филозофијом и етиком, марксистичком социологијом, те сексологијом, и то у свим њеним видовима — како друштвено-моралном, тако и антрополошко-физиолошком, психолошко-психопатолошком, односно економском и правном. С тим у вези потребно је:

1. Полазећи од претпоставке да ће тематика хуманизације односа између жене и мушкарца све више постајати саставни део наставе социологије на свим вишим и високим школама и факултетима, предавачи тог предмета треба да стекну стручно знање за обрађивање те материје са студентима.

2. Наставници психологије и педагогије на педагошким академијама и другим наставничким високошколским установама треба да се стручно оспособе за обрађивање са својим студентима одговарајућих тема из марксистичке филозофије, етике и сексологије, које су садржане у наставним плановима васпитања ученика основних и средњих школа у области хуманизације односа између полова. Користећи се општим законитостима и начелима дидактике потребно је изградити методска упутства за реализацију садржаја о хуманим односима полова. Уједно би требало да своје студенте оспособљавају за андрагошки рад с родитељима предшколске и школске деце и омладине.

3. Наставници на филозофским, филолошким, правним, медицинским, економским и другим факултетима, затим на вишим школама за медицинске сестре, на вишим школама за социјалне раднике итд., који предају предмете који садрже неки вид људске полности, те односе између жене и мушкарца, треба да продубе своје знање у области хуманих односа између полова на подручју марксистичке педагогије, етике и филозофије, те биологије.

4. Саветовање посебно указује на значај сталног усавршавања и оспособљавања васпитног и наставног кадра у предшколским установама, основним и средњим школама, домовима ученика. За ово особље просветно-педагошке службе, у сарадњи с одговарајућим високошколским установама, припремиће посебне програме и организоваће одговарајуће облике допунског усавршавања.

Стручно оспособљавање целокупног наставног кадра како на вишим и високим школама, тако и у основним и средњим школама — може се организовати на разне начине: течајеви, семинари, саветовања, симпозијуми, дебатни клубови, где би се обрађивала тематика хуманизације односа између полова.

Усавршавање наставног и васпитног особља за наставни рад у основним и средњим школама, на вишим и високим школама у домену хуманизације односа између полова, путем постдипломских студија, треба да предузму одговарајуће високошколске установе. Постдипломско усавршавање наставног кадра услов је за систематско укључивање одговарајућих садржаја на хуманизацији односа између полова у наставне планове и програме и њихово остваривање.

Препоручује се самоуправним интересним заједницама дечје заштите, образовања, усмереног образовања, науке, социјалне заштите, да својим годишњим и вишегодишњим програмима развоја образовања и васпитања и одговарајућим финансијским плановима, осигурају средства за зираду планова и програма, за организовање разноврсних облика усавршавања наставног кадра и васпитача на подручју хуманизације односа између полова.

IV

Област хуманизације односа између полова, треба да постане предмет научног истраживања са становишта заступљености овог садржаја у наставним плановима и програмима виших и високих школа и факултета и у њиховим истраживачким пројектима. Самоуправне интересне заједнице за науку, као носилац политике развоја у овој области, у своје програме треба да укључе финансирање одређених научноистраживачких програма и активност на хуманизацији односа између полова.

Подстицати повезивање виших, високих школа и факултета с научно-истраживачким институцијама на реализацији научних пројеката и истраживања у овој области. Потребно је стимулисати издавање публикација с резултатима научних истраживања у овом домену.

V

Организатори саветовања се обавезују да ближе разраде своје не-посредне и дугорочне задатке на основу ставова утврђених овим завршним документом саветовања. У остваривању тих задатака развиће пуну сарадњу са одговарајућим друштвено-политичким и другим факторима, сваки у свом домену. Посебно је значајно да се у томе постигне пуна подршка самоуправних интересних заједница образовања, усмереног образовања, науке, социјалне заштите, дејче заштите и здравства, у финансирању активности са овог подручја. Веома је значајно да се на овом послу ангажују и стручна удружења.

Организатори саветовања ће се посебно старати о томе да средства информисања редовно обавештавају о остваривању ових ставова и задатака, како би јавност била информисана о раду и резултатима на укључивању садржаја о хуманизацији односа између полова у наставне програме и планове виших и високих школа и факултета.

Организатори саветовања ће се старати да овај документ добије широк публицитет и да буде доступан свим институцијама, установама и појединцима који су уставно обавезни да спроводе начела и одребе о слободном и друштвено-активном родитељству, а у том оквиру и о активности на хуманизацији односа између полова.

Представници организација и институција које су организовале ово саветовање ће се повремено састајати ради праћења спровођења задатака овога саветовања.

САРАДЊА ПРАВНИХ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ И ПОЗНАЊУ

На основу договора представника Правног факултета у Београду и Института за упоредно право у Београду с једне стране, и Правног факултета у Познању и Института за правне науке Пољске академије наука с друге стране, и одлуке Збора радника Наставно-научне радне јединице Правног факултета, а у складу са Уговором о сарадњи Универзитета у Београду и Универзитета у Познању, у периоду од 6. до 11. октобра 1975. године у Пољској је боравила делегација Правног факултета у Београду и Института за упоредно право. Делегацију су чинили: проф. др Јован Борбевић, проф. др Борислав Благојевић, проф. др Александар Балтић, проф. др Милан Деспотовић, проф. др Војислав Симовић, в. проф. др Павле Николић, доцент др Влајко Брајић и др Миодраг Јовичић, научни саветник Института за упоредно право.

I. На састанку у Познању (7. и 8. октобра) расправљане су две теме: 1) Уставне основе процеса стварања права, и 2) Принцип једнакости права и дужности радника. Реферате за прву тему су поднели проф. др Јован Борбевић и проф. Адам Лопатка, а за другу тему доцент др Влајко Брајић, односно проф. др W. Jaskiewicz. У Баршави су предмет расправе биле такође две теме: 1) Принцип изборног система (др Миодраг Јовичић односно проф. др Feliks Siemienski), и 2) Правна средства за обезбеђење радне дисциплине (проф. др Александар Балтић и проф. др Милан Деспотовић односно проф. др Z. Salwa).

Реферати су изазвали веома велико узајамно интересовање што је за последицу имало врло живу дискусију. У дискусији су постављана веома бројна питања и то нарочито југословенским учесницима, што